

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: Zöld könyv — Migráció és mobilitás: kihívások és lehetőségek az EU oktatási rendszerei számára

COM(2008) 423 végleges

(2009/C 218/17)

2008. július 3-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyról:

„Zöld könyv — Migráció és mobilitás: kihívások és lehetőségek az EU oktatási rendszerei számára”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2008. december 10-én elfogadta véleményét. (Előadó: Mário SOARES.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. február 25. – 26-án tartott, 451. plenáris ülésén (a február 25-i ülésnapon) 142 szavazattal 1 ellenében, 6 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Bevezetés

1.1 A *Migráció és mobilitás: kihívások és lehetőségek az EU oktatási rendszerei számára* című zöld könyv (COM(2008) 423 végleges) az európai oktatási rendszerek egyik legnagyobb jelenlegi kihívásával foglalkozik, amely – jóllehet nem új keletű – az elmúlt években még súlyosabb és kiterjedtebb problémává vált: az iskolákban nagy számban előforduló, migráns háttérből érkező, bizonytalan szociális-gazdasági helyzetű gyermekek kérdésével.

1.2 Az Európai Bizottság szerint érdemes lenne konzultálni az érdekelt felekkel a migráns környezetből származó gyerekekre vonatkozó oktatási politikáról. Az érdekelteket ezért felkéri, hogy a következő kérdésekben fejtsek ki álláspontjukat:

- a szakpolitikai kihívás,
- a helyes szakpolitikai válaszok,
- az Európai Unió lehetséges szerepe a tagállamok támogatásában a fent említett kérdések összefüggésében, és
- a 77/486/EGK irányelv jövője.

1.3 Az EGSZB bonyolult és nehéz kérdésnek tartja a felvetett problémát, amelynek többféle, egyformán helytálló és fontos megközelítése is lehet. A választott módszerre tekintettel azonban az EGSZB csak a feltett öt kérdésre kísérel meg választ adni, továbbá néhány általános észrevételt tesz.

2. Általános megjegyzések

2.1 Az EGSZB teljes mértékben egyetért a zöld könyv bevezetésével, amely a nagyszámú migráns tanuló jelenlétét első-

sorban kihívásként, nem pedig problémaként ismerteti. A szöveg korrekt értékelést ad a kérdésről, és szinte minden aspektusára kitér.

2.2 Ugyanakkor a „migráns családból származó gyerekek”, a „migránsok gyerekei” és „migráns tanulók” kifejezések hasonlóan széles értelmezésével – egyformán alkalmazva azokat a harmadik országokból származó, valamint az olyan EU-tagállambeli gyermekekre, akik nem abban az uniós országban élnek, ahonnan származnak – fennáll a veszélye, hogy a zöld könyv homogénként tünteti fel az érintettek körülményeit, holott valójában lényegesen eltérő helyzetekről van szó.

2.3 Mindenki egyetért abban, hogy az uniós polgárok helyzete egészen más, mint a nem EU-s országok állampolgáraié. Maga az Európai Bizottság is elismeri, hogy kockázatos ezt a definíciót használni, kiemelve, hogy az uniós polgárok – a harmadik országok állampolgáraival ellentétben – szabadon mozoghatnak az Európai Unión belül. Az Európai Bizottság azonban választását az adatgyűjtés forrásai (PIRLS illetve PISA) ⁽¹⁾ által alkalmazott kritériumok átvételével igazolja.

2.4 Az EGSZB megérti az Európai Bizottság megközelítését, melynek lényege az, hogy megpróbál minden olyan gyermekre odafigyelni, akinek a szülei nem a befogadó társadalom állampolgárai, mert minden gyermeknek a helyzetéhez illő támogatást kell biztosítani. Az EGSZB ugyanakkor úgy véli, helyesebb volna, ha ezt a kérdést a fent említett kettős megközelítéssel kezelnék, azaz külön foglalkoznának az uniós állampolgárok gyerekeivel és a harmadik országbeli állampolgárok gyerekeivel.

⁽¹⁾ PIRLS: „Progress in International Reading Literacy Study” [Nemzetközi felmérés az olvasáskészség fejlődéséről]; a Nemzetközi Tanulói Teljesítménymérő Szövetség (IEA) által végzett felmérés; PISA („Programme for International Student Assessment” – Nemzetközi Tanulói Teljesítményértékelő Program): az OECD által koordinált program.

2.5 Ez a vélemény nem foglalkozik kifejezetten a migráció jelenségével; helyette az oktatási rendszereknek a bevándorlók – nevezetesen a migráns gyermekek – integrációjának javításában játszott szerepére összpontosít. A vélemény ugyanakkor számos, a bevándorlás kérdéséről kidolgozott EGSZB-véleményt tekintetbe vesz, melyek jelentős elméleti háttéranyagot biztosítanak ⁽¹⁾.

2.6 A bevándorló népesség sikeres integrációja szorosan összefügg a migráns gyermekek számára hozzáférhető oktatással, illetve e gyermekek iskolai eredményeivel. Ez az összefüggés tagadhatatlan, és alapvetően befolyásolhatja az európai társadalmi kohéziós politika sikerét, demokráciánk stabilitását, sőt, magát a hosszú távú gazdasági fejlődést is.

2.7 Minél korábban és minél sikeresebben sikerül integrálni a migráns gyermekeket és fiatalokat az iskolában, annál jobb eredményeik lesznek mind az iskolában, mind későbbi tanulmányaik során. Érdemes tehát hangsúlyozni, hogy az iskolát megelőző nevelés jelentős szerepet játszik a tanulmányi és társadalmi sikerhez szükséges eszközök biztosításában.

2.8 Ugyanakkor, bár az adatok egyértelműen azt mutatják, hogy a korai gyermekkortól iskolába járó migráns háttérű gyerekek rendszerint jobb eredményeket érnek el, ez nem jelenti azt, hogy ezeknek a tanulóknak nagyobb esélyük van egyetemre menni, vagy tisztességes munkát találni.

⁽¹⁾ A kérdéssel foglalkozó több mint 50 EGSZB-vélemény közül az alábbiak különösen relevánsak: Közlemény – nyitott koordinációs együttműködés a bevándorlási és menekültügyi politikában, előadó: Soscha Eulenburg (HL C 221., 2002.9.17.); A harmadik országbeli állampolgárok felsőfokú tanulmányok, szakképzés, vagy önkéntes szolgálat céljából történő belépésének és tartózkodásának feltételei, előadó: Luis Miguel Pariza Castaños (HL C 133., 2003.6.6.); Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre harmadik országoknak migrációs és menekültügyi kérdésekben nyújtandó pénzügyi és technikai segítségnyújtási program létrehozásáról, előadó: Giacomina Cassina (HL C 32., 2004.2.5.); Közlemény a bevándorlásról, az integrációról és a foglalkoztatásról, előadó: Luis Miguel Pariza Castaños (HL C 80., 2004.3.30.); Az európai uniós állampolgárság elnyerése (saját kezdeményezésű vélemény), előadó: Luis Miguel Pariza Castaños (HL C 208., 2003.9.3.); Nemzetközi Bevándorlási Egyezmény (saját kezdeményezésű vélemény), előadó: Luis Miguel Pariza Castaños (HL C 302., 2004.12.7.); Bevándorlás az EU-ban és a beilleszkedési politikák: a regionális és helyi önkormányzatok és a civil társadalmi szervezetek együttműködése (saját kezdeményezésű vélemény), előadó: Luis Miguel Pariza Castaños (HL C 318., 2006.12.23.); A bevándorlásra és a származási országokkal folytatott együttműködésre vonatkozó, a fejlődés elősegítésére irányuló közösségi politika (saját kezdeményezésű vélemény), előadó: Luis Miguel Pariza Castaños (HL C 44., 2008.2.16.); A civil társadalomnak a harmadik országokbeli állampolgárok integrációjára vonatkozó uniós szintű politikák támogatásába történő nagyobb mértékű bevonását célzó platform struktúrális, szervezeti és funkcionális elemei (feltáró vélemény) előadó: Luis Miguel Pariza Castaños; (HL C 27., 2009.2.3.), A kisebbségek integrációja – román, előadó: Anne-Marie Sigmund, társelőadó: Madi Sharma; (HL C 27., 2009.2.3.), Közös bevándorláspolitikai Európa számára: elvek, fellépések és eszközök, előadó: Luis Miguel Pariza Castaños, CESE 342/2009, 2009. február 25. (A Hivatalos Lapban még nem tették közzé).

2.9 Másrésztől minél szabadabban és tudatosabban tervezik meg a szakmai pályaválasztást, és minél nagyobb erőfeszítést tesznek a migráns gyermekek és fiatalok oktatásban elért sikereinek biztosítására, annál jobb szociális, gazdasági és politikai eredményeket remélhetünk.

2.10 Az iskolák az integráció lehető legjobb helyszínei, mivel a családon kívül a gyermekek itt teszik meg a szocializáció első lépéseit. Ha a migráns családok szociális és gazdasági háttéréből adódó hatások enyhítése helyett elutasítás, diszkrimináció vagy kirekesztés a válasz, a sikeres integráció nehezen valósul meg, aminek következményeit az egész társadalom elszenvedti.

2.11 Éppen ezért elvetendő a döntően vagy kizárólag migráns gyermekeket tömörítő iskolák gondolata, még ha a mögöttes szándék első látásra dicséretesnek is tűnhet. Az iskoláknak a helyi közösség társadalmi összetételét kell tükrözniük, és egyetlen csoportot sem zárhatnak gettóba. A migráns háttérű gyermekek külön a számukra tervezett iskolákban történő fizikai és társadalmi elkülönítése általában együtt jár a lakóhelyi szegregációval, illetve ez utóbbi következményének tekinthető.

2.12 Az oktatási hatóságoknak kiemelt figyelmet kell fordítaniuk a tanárookra mint a nevelési folyamat kulcsszereplőire, mert közvetlen felelősségük van a tanulók iskolai eredményeinek alakulásában. A kívánt eredmények elérésében kulcsszerepe van a vonzó, jól megfizetett tanári pályának, és mindenképp a megfelelő alap- és továbbképzésnek, amely tekintetbe veszi a fent leírt új helyzetet ⁽²⁾.

2.13 A fenti megfontolásokból hasznos volna növelni a sokféle etnikai és kulturális háttérű tanárok számát, mivel példájuk ösztönzőleg hathat, és javíthatja a tanulók önbecsülését. E cél érdekében felül kell vizsgálni a tanárok felvételének kritériumait és eljárásait, és forrásokat kell elkülöníteni erre a célra.

2.14 A nemzeti nyelv ismerete az iskolai boldogulás előfeltétele. A kérdést eddig nem megfelelően közelítették meg, mert a nyelvtudást összekeverték a kommunikációs képességgel. A terület célzott támogatása, a gyermekek minél korábbi (kora gyermekkori) beiskolázását célzó lépések, az iskolák és a tanulók szülei közötti együttműködés, az utóbbiak számára is biztosítva a nemzeti nyelv oktatását – íme néhány követésre érdemes stratégia a probléma megoldása érdekében, amely napjaink egyik legbonyolultabb kérdése.

⁽²⁾ Ld. az EGSZB véleményét: A tanárképzés minőségének javítása, előadó: Mário Soares (HL C 151., 2008.6.17.).

2.15 A migráns szülők bevonása az oktatási folyamatba, a helyi közösségekkel való kapcsolattartás biztosítása, a szülők tudásának és tapasztalatának kamatoztatása mind olyan tényezők, melyek elősegítik a tanulók – és szélesebb értelemben a migráns közösségek – integrációját mind az iskolába, mind a társadalom életébe. Az iskolák számára fontos tehát, hogy megfelelő tanári segédkörrel és kulturális mediátorokkal rendelkezzenek ⁽¹⁾.

3. Az EGSZB hozzájárulása

3.1 A zöld könyv négy témát vet fel, melyekkel kapcsolatban az alábbi kérdésekre vár választ:

„A. A szakpolitikai kihívás:

Melyek a migráns környezetből származó gyermekek számára nyújtandó jó oktatáshoz kapcsolódó legfontosabb szakpolitikai kihívások? Az ebben a dokumentumban említettek kivül figyelembe kell-e venni másokat is?

B. A szakpolitikai válasz:

Melyek az e kihívásokra megfelelő választ adó szakpolitikai megoldások? Léteznek-e egyéb politikák vagy megoldások az itt leírtakon kívül, amelyeket figyelembe kell venni?

C. Az Európai Unió szerepe:

Közösségi programokon keresztül milyen fellépéseket lehet megvalósítani a migráns környezetből származó gyerekek oktatásának pozitív befolyásolására?

Hogyan kell válaszolni ezekre a kérdésekre az oktatásban és a szakképzésben megvalósuló nyitott koordinációs módszer keretében? Úgy gondolja-e, hogy újabb alkalmas mutatókat és mérőszámokat kellene kifejleszteni, hogy segítségükkel jobban lehessen összpontosítani az iskolai teljesítményekben megmutatózó nagy eltérések csökkentésére?

D. A 77/486/EGK irányelv jövője:

Figyelembe véve a 77/486/EGK irányelv végrehajtásának történetét, és tekintettel a migrációs hullámok jellegének megváltozására az irányelv elfogadása óta, hogyan játszhatna szerepet ez az irányelv a tagállamok szakpolitikáinak támogatásában? Mit javasolna? Hogy az irányelvet változatlanul fenntartsák, vagy módosítsák, vagy helyezték hatályon kívül? Lenne-e egyéb javaslata arra, hogyan lehetne támogatni a tagállamok politikáját azokban a kérdésekben, amelyekre az irányelv vonatkozik?”

⁽¹⁾ A fenti és egyéb gondolatok megtalálhatók a 2008 áprilisában közzétett, Oktatás és migráció – A migráns gyermekek európai iskolákba és társadalmakba való integrálásának stratégiái. A kutatási eredmények szintézise a politikai döntéshozók részére című tanulmányban, melyet a NESSE (az oktatás és képzés szociális aspektusait kutató szakértők Európai Bizottság által támogatott hálózata) szakértői készítettek (http://www.nesse.fr/nesse/nesse_top/activites/education-and-migration).

3.2 A szakpolitikai kihívás

3.2.1 Minden bizonnyal az Európa előtt álló jelenlegi legnagyobb kihívás egy befogadó oktatási rendszer kialakítása az egyre kevésbé befogadó társadalomban – gondolunk itt a gazdagok és szegények közötti növekvő szakadéokra, az ezzel együtt járó fokozódó társadalmi kirekesztődésre, illetve a bevándorlás kérdésével kapcsolatban az általánosan egyre szigorodó migrációs politikákra. Különös figyelmet kell fordítani a migráns háttérű személyek társadalmi-gazdasági helyzetére, mivel a tanulási lehetőségeket erősen befolyásolja az, ha valaki szociálisan hátrányos helyzetű.

3.2.2 A több millió bevándorló oktatási rendszeren keresztül történő integrálásának hatalmas kihívását nem lehet anélkül elemezni, hogy ne vegyük figyelembe az alábbi szempontokat: a külföldi állampolgárok jogállása, amely befolyásolja a kötelező oktatási rendszerhez való hozzáférésüket ⁽²⁾, az illegális migránsok helyzetének legalizálására irányuló eljárások kérdése, a családregyesítés akadályai, illetve a vízumkiadási kritériumok, mely utóbbiak sokszor az alapvető emberi jogok sérelmével járnak (például a családi kapcsolatok igazolása érdekében megkövetelt DNS-tesztek követelménye esetében).

3.2.3 Amikor migráns családokból származó gyermekek és fiatalok millióinak életére kiható oktatáspolitikai döntéseket hozunk, nem tekinthetünk el ezektől az általános jelentőségű kérdésektől. Az iskolákat nem lehet az őket körülvevő társadalmi keretektől elszigetelten alakítani és fejleszteni. Az iskola a társadalom tükré, jóllehet döntő módon hozzájárulhat a társadalom megváltoztatásához is.

3.2.4 Konkrétan azok az oktatási reformok, amelyek az oktatást pusztán üzletágként kezelik, és az iskolákkal kapcsolatban üzleti nyelvezetet használnak (a tanulókat és a szülőket „fogyasztóknak/felhasználóknak”, a tanárokat pedig „szolgáltatóknak” nevezve), és amelyek pusztán a tanulók egyéni teljesítményén alapuló értékelési formát támogatnak, nem szolgálják a gyerekek sikeres beilleszkedését. Az oktatást inkább minden gyermek és fiatal alapvető emberi jogaként kellene meghatározni.

3.2.5 Tekintettel arra, hogy az oktatás még mindig a nemzeti kormányok hatáskörébe tartozik, még nagyobb kihívást jelent, hogy az Európai Unió a gyakorlatban össze tudja hangolni a lehető legmagasabb fokú integráció eléréséhez szükséges politikákat. Az a paradoxon, hogy a migráció jelensége elismerten a Közösség egész területén érezteti hatását, ugyanakkor az intézkedéseket máig nemzeti szinten hozzák meg, csak akkor oldható fel, ha megnyilvánul az oktatási intézkedések szorosabb összehangolására irányuló politikai szándék.

⁽²⁾ Németországban a „külföldi állampolgárokra” jogállásukból kifolyólag gyakran nem vonatkozik az egyetemes iskolalátogatási kötelezettség. Az Európai Unió alapjogi chartájának 14. cikke alapján azonban „Mindenkinek joga van az oktatáshoz, [és] a kötelező oktatásban való ingyenes részvétel[hez]”.

3.2.6 Az Európai Uniónak tehát el kell ismernie, hogy az egyes államok önállóan nehezen tudnak megbirkózni a tömeges migráció kezelésével, és be kell vezetnie az ennek megoldásához szükséges szakpolitikai eszközöket annak érdekében, hogy kezelni lehessen az európai oktatási rendszerekben egyre nagyobb számban tanuló Unió kívüli diákok kérdését.

3.2.7 A migráns háttérű személyeket érő hátrányok a felnőttoktatásba is továbböröklődnek. Ezek az emberek általában kevésbé vesznek részt a folyamatos képzésben, és a számukra felajánlott tanfolyamok általában elsősorban a nyelvi készségek elsajátítására irányulnak. A felnőttoktatásra szakosodott oktatási intézményeknek gondoskodniuk kellene arról, hogy tanfolyamaik a teljes célcsoport számára hozzáférhetőek legyenek. A migráns háttérű személyeket a teljes tanfolyamkínálatban figyelembe kell venni. Ezért a felnőttoktatást ki kell bővíteni olyan területekre, mint a kultúra, a politika, a családtervezés, az egészség, a szociális készségek stb.

3.2.8 A másik politikai kihívás, amely mindenfajta döntést befolyásolhat, a jelenlegi gazdasági válságból ered. A növekvő munkanélküliség és a szociális biztonsági rendszerek előtt álló kihívások, melyek egyes országokban magukat a szociális védelmi modelleket veszélyeztetik, a rasszizmus és idegengyűlölet erősödéséhez vezethetnek, ami tökéletesen ellentétes a demokratikus Európa értékeivel. Az iskoláknak és az őket körülvevő közösségeknek szorosan figyelemmel kell kísérniük e jelenségeket, nemcsak megelőző jelleggel, hanem szükség esetén aktívan fel is lépve velük szemben.

3.3 A szakpolitikai válasz

3.3.1 A tagállamok elsődleges felelőssége a migránsok társadalomba való integrálására vonatkozó vállalásaik betartása. Ami a gyermekeket és a fiatalokat illeti, ez nemcsak azt jelenti, hogy az oktatási rendszerhez egyetemes hozzáférést kell biztosítani, garantálva a társadalmi helyzeten alapuló kiválasztási kritériumok teljes körű kizárását, hanem azt is, hogy gondoskodni kell arról, hogy a tanulmányi helytállás is a migráns tanulókat/gyermekeket megillető jogok részének tekintésük.

3.3.2 E cél érdekében az oktatáspolitikai válasznak a következőkre kell alapulnia:

- magas színvonalú, mindenki előtt nyitott és térítésmentes oktatási rendszer,
- egyebek mellett az etnikai, társadalmi-kulturális, gazdasági és nemi különbségeket is tiszteletben tartó oktatáspolitikai, amely képes kiaknázni a meglévő potenciált,
- az egyes migráns közösségek sajátosságainak tiszteletben tartása, melyeket az iskolák kulturális nyitottsága érdekében a tantervek összeállításakor is tekintetbe kell venni,
- a más országból származó tanulók igényeinek megfelelő, alkalmas tantestület kialakítása, amely megkapja az oktatási célok teljesítéséhez szükséges támogatást és folyamatos továbbképzést, és munkáját az iskolában reprezentált közösségek nyelvét és kultúráját jól ismerő segédtestület segíti. E cél érdekében hasznos volna növelni a multidiszciplináris csapatok iskolai jelenlétét (például sokrétű iskolai szociális programok bevezetése),
- jobb hozzáférés a világhálóhoz mint tanulási segédessz-közkhöz a migráns gyerekek számára, mivel ez az EU-ban a sikeres tanulmányi előmenetel alapvető eszköze. Ezért javasolni kellene internet-hozzáféréssel rendelkező ifjúsági klubok és művelődési központok létrehozását, akár az önkormányzat által támogatott, helyi könyvtárakkal való együttműködésben, akár olyan vállalkozásokkal együttműködve, akik készek felajánlani régi számítógépes eszközöket stb.,
- „fenntartható” oktatási rendszer: a nyelvtanulás ösztönzésének nem szabadna kisgyermekkorra vagy az iskolát megelőző nevelésre korlátozódnia. A gyermek egész iskolai életét végig kell kísérnie, és nem szabad csak a befogadó ország nyelvére korlátozódnia. A szaknyelv elsajátítása multidiszciplináris megközelítést és minden tantárgy esetében ennek megfelelő tanárképzést igényel. A befogadó ország nyelvén tartott tanfolyamok mellett a tanulók családja által beszélt nyelven folyó kurzusokra is szükség van. A többnyelvűség megőrzése és előmozdítása minden iskolában a törzsanyag részét kell hogy képezze,
- „mentor/tanulótárs”-program előmozdítása, amelyben a tanulókat arra ösztönzik, hogy „szövetkezzenek” egy idősebb és tapasztaltabb tanulóval,
- a migráns és helyi gyerekek közötti párbeszédet szolgáló fórum létrehozása, ami segíthet leépíteni az előítéleteket, és erősítheti az integrációt,
- a migráns tanulók szüleinek bevonása: a szülők igen fontos szerepet játszanak, ezért jobban ismerniük kellene az oktatási rendszert és a szakképzési lehetőségeket. Ezenkívül meg kell kérni őket véleményük kifejtésére is,
- teljes körű felnőttoktatási program a migráns háttérű személyek számára, függetlenül attól, hogy van-e iskolás gyermekük vagy sem, a fent kifejtett okokból ⁽¹⁾, valamint

(¹) Lásd a 3.2.7. pontot.

— az „interkulturális” készségek előmozdítása, többek között tanulmányi ösztöndíjak és pénzügyi támogatás nyújtásával az oktatási hátrányok csökkentésére (ezek az intézkedések nem korlátozódnának a migráns hátré tanulóakra).

3.3.3 A migráns népesség sajátos szükségleteit – pl. az egészségügyi rendszerhez és a munkaerőpiachoz való hozzáférést, a tisztességes lakáskörülményeket – figyelembe vevő általános megoldásokon túllépve hangsúlyozni kell, hogy az oktatásügy terén ágazatspecifikus megoldásokra van szükség. Ilyen például a tananyag felülvizsgálata, azt biztosítandó, hogy a migránsokat nem tüntetik fel rossz fényben, az integrációt javító tanórán kívüli tevékenységek szervezése, az iskolarendszerhez való hozzáférés kora gyermekkortól kezdve, a tanári alap- és továbbképzéshez szükséges erőforrások biztosítása, valamint a szakképzett – és ha lehetséges, migráns hátré – segédmunkatársak felvétele stb.

3.3.4 A civil társadalom részvétele nemcsak kívánatos, hanem egyúttal megbízható mutatója is a társadalmi és oktatási demokrácia minőségének, és a bevándorlók integrálásának kulcstényezője. A szülői szervezetek és az oktatásban közreműködő társadalmi szereplők segíthetnek egy befogadó, a különbségeket tiszteletben tartó és az erős társadalmi kohézió értékét kellően felfogó társadalom és polgári magatartásforma felépítésében.

Támogatni és ösztönözni kell azt az egyes országokban követett politikát, amely szavazati jogot biztosít a legalizált bevándorlóknak a helyhatósági választásokon, mivel ez a bevándorlók helyi közösségbe való integrációjának elismerését jelenti, és erősíti bennük azt az érzést, hogy ők is a közösséghez tartoznak.

3.4 Az Európai Unió szerepe

3.4.1 Az új Lisszaboni Szerződés elfogadásakor és végrehajtásakor az Európai Uniónak biztosítania kell, hogy a tagállamok továbbra is kitartsanak a bevándorlóközösségek integrálására irányuló politikáik mellett, nevezetesen a gyermekeknek biztosítva az oktatáshoz és a saját anyanyelvük tanulásához való jogot, a migráns tanulók szüleinek pedig azt, hogy szerepet vállaljanak ebben, saját készségeik javítása és annak érdekében, hogy támogassák gyermekeiket az oktatással kapcsolatos döntéshozatalban és eljárásokban.

3.4.2 Az Európai Unió ösztönözhetné a tagállamokat a nyitott koordinációs együttműködésre, és ezzel összefüggésben támogathatná a bevált gyakorlatok összegyűjtésére és terjesztésére irányuló összehasonlító tanulmányokat és kutatási programokat, valamint az európai szintű – kizárólag nemzeti szinten olykor nehezebben észrevehető – problémák korai észlelésére

irányuló úttörő kezdeményezéseket. Az alábbi pontokban néhány gyakorlati javaslatot terjesztünk elő e cél elérésére.

3.4.3 Rendkívül értékes politikai intézkedés volna olyan mutatók és kritériumok kialakítása, amelyek révén az erőfeszítéseket az iskolai kudarcon túlmenően a migráns tanulókat sajátos körülményeik miatt sújtó objektív problémák felszámolására összpontosíthatjuk. A korai iskolaelhagyás és a rendszeretlen iskolalátogatás megelőzése érdekében ehelyett szociális tevékenységek beindítását segítő programok szükségesek.

3.4.4 A nyitott koordinációs együttműködés keretében például az alábbi kritériumok alkalmazhatók: az érintett tanulók társadalmi-gazdasági helyzete, függetlenül attól, hogy migráns hátré-e vagy sem; a (kötelező) tanulmányok befejezése, függetlenül attól, hogy a tanulók migráns hátré-e vagy sem; a migráns hátré tanerő aránya; a tanárok interkulturális készségei; az oktatási rendszer társadalmi mobilitást elősegítő képessége; a többnyelvűség előmozdítása a közoktatási rendszerben; az, hogy az oktatási rendszerek mennyire nyitottak az összes gyerek és fiatal irányában stb.

3.4.5 Rendkívül fontos továbbá annak biztosítása, hogy az Európai Parlament közvetlenül is részt vegyen az Európai Unióban tapasztalható kirekesztés és marginalizáció felszámolására irányuló javaslatok és intézkedések kidolgozásában, nyomon követésében és értékelésében.

3.5 A 77/486/EGK irányelv jövője

3.5.1 A 77/486/EGK irányelv jelentős előrelépés volt, amely határozottan a politikai menetrend részévé tette a migráns gyermekek oktatáshoz való jogának kérdését. Ugyanakkor – a fenti valódi érdek elismerése mellett – nem tagadhatjuk le, hogy az irányelv csak az uniós polgárok gyermekeire vonatkozott, beilleszkedést pedig kizárólag a nyelvhasználat kérdése felől közelítette meg. Ezenfelül az irányelv végrehajtására csak részlegesen került sor, és harminc évvel a hatálybalépése után még mindig nem került maradéktalanul átültetésre a jelenlegi EU-tagállamok jogrendszerébe.

3.5.2 A 77/486/EGK irányelv idejétmúlt és politikai szempontból is elavult, és nem felel meg a beilleszkedéssel kapcsolatos mai szükségleteknek, ezért a magában a migráció jelenlegében bekövetkezett fejlemények figyelembevételével lényeges módosításra szorul. Amellett, hogy továbbra is szükség van az EU-nak és a tagállamoknak a nyelvtanulás kérdése iránti maximális elkötelezettségére, az EGSZB úgy véli, hogy egy ilyen irányelvnek ennél jóval tovább kell mennie, és más szempontokra is ki kell terjednie, ha a cél az, hogy a migránsok és gyermekeik társadalmi, gazdasági és politikai beilleszkedését szolgáló eszköz legyen.

3.5.3 Az új irányelvnek figyelembe kellene vennie, hogy a migránsok befogadó társadalomba való integrálásának összetett kérdése ugyan sokkal többől áll, mint hogy biztosítjuk gyermekeik oktatási rendszerbe való beilleszkedését, viszont ez utóbbi folyamat kulcsszerepet játszik az előbbi sikerében.

3.5.4 Ezt szem előtt tartva az új irányelvnek nemcsak a nyelvvel kapcsolatos kérdésekkel kell foglalkoznia (bár ez továbbra is fontos kérdés marad), hanem a gyermekek és fiatalok oktatási rendszerbe való beilleszkedését átfogóbb és következetesebb módon kell kezelnie.

Kelt Brüsszelben, 2009. február 25-én.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI
